

Hoofdstuk 14: Kwam de Here toen werkelijk terug?

De verklaring van Mattheüs 24, die preteristen bieden, lijkt op het eerste gezicht volstrekt rechtlijnig. Hun uitleg komt op het volgende neer:

“De Here beantwoordde de vraag van Zijn discipelen, wanneer er in de tempel geen steen op de andere zou worden gelaten. Hij zei, dat er in Judea een grote verdrukking zou zijn, zodra de gruwel van de verwoesting was opgericht (Matth. 24:15,21). Zijn wederkomst zou terstond na die grote verdrukking plaatsvinden (Matth. 24:29,30). De grote verdrukking was volgens Hem een kort tijdperk, dat door Zijn Vader nog verder zou worden verkort om te voorkomen dat alle inwoners van Judea zouden omkomen (Matth. 24:22). De Here is dus gekomen toen de tempel werd verwoest”⁵⁸.

De toespraak die de Heiland op de Olijfberg heeft gehouden, is niet alleen door Mattheüs, maar ook door Markus en Lukas overgeleverd. Volgens het preterisme lopen hun verslagen volstrekt parallel. “De gruwel van de verwoesting zien... in de heilige plaats, waar het niet behoort” (Matth. 24:15, Mar. 13:14), is naar hun mening exact hetzelfde als: “Jeruzalem door legerkampen omsingeld zien” (Luk. 21:20). In beide gevallen moesten de discipelen namelijk vluchten. “Grote verdrukking” (Matth. 24:20, Mar. 13:9) is hetzelfde als: “grote nood in het land” (Luk. 21:23). De “stammen van het land” weeklaagden (Matth. 24:30) toen vele Joden “vielen door [het] scherp van [het] zwaard” en de overigen “als gevangenen werden weggevoerd onder alle volken” (Luk. 21:24).

Aan de Oudtestamentische achtergrond van Jezus’ toespraak gaat men voorbij. Over “dagen van wraak”, “een grote verdrukking zoals er niet is geweest”, een “gruwel van verwoesting in de heilige plaats” en het “bijeen verzamelen van de uitverkorenen” was al gesproken in de wet en de profeten. De Here zei niet voor niets, dat wie het boek Daniël las, op de verwoestende gruwel moest letten! (Matth. 24:15). Om Zijn toespraak te kunnen begrijpen, moeten de wet, de profeten en de geschriften worden geraadpleegd, want geen enkele profetie van de Schrift heeft een eigen uitlegging (2 Petr. 1:20).

Het verslag van Lukas wijkt af

Bij nadere beschouwing blijkt de weergave van Lukas nogal af te wijken van die van Markus en Mattheüs. Lukas is de *enige* evangelieschrijver die de verwoesting van de stad vermeldt. In zijn verslag van de woorden van de Here Jezus staat: “Wanneer u nu Jeruzalem door legerkampen omsingeld ziet, weet dan dat *haar verwoesting* nabij

⁵⁸ Zo’n uitleg van de rede van de Here Jezus is bij voorbeeld te vinden op matteus24.nl (Nederlandstalig, gespeld zonder h) en op theolivetdiscourse.com (Engelstalig).

gekomen is" (Luk. 21:20). Het opslaan van legerkampen bij Jeruzalem zou voor de discipelen het "teken" zijn dat er binnenkort geen steen op de andere werd gelaten (Luk. 21:6-7). Mattheüs en Markus spreken over het oprichten van de "gruwel van de verwoesting in de heilige plaats" (Matth. 24:15) of: "waar het niet behoort" (Mar. 13:14), maar de ondergang van de stad wordt in hun verslagen niet genoemd⁵⁹.

Lukas is ook de enige evangeliëschrijver die vertelt wat er met de inwoners van het land zou gaan gebeuren, wanneer Jeruzalem werd verwoest. Hij schrijft: "... er zal grote nood zijn in het land en toorn over dit volk. En zij zullen vallen door [het] scherp van [het] zwaard en als gevangenen worden weggevoerd onder alle volken" (Luk. 21:23-24). Wat in Luk. 19:41-44, Luk. 21:24 en Luk. 23:27-31 was voorgezegd, heeft in de jaren 66-70 plaatsgevonden. Volgens de geschiedschrijver Flavius Josephus zijn er in die vreselijke tijd bijna één miljoen Joden omgekomen, niet alleen door interne strijd en door de wapens van de Romeinen, maar ook door honger en besmettelijke ziekten. Uiteindelijk werden er 91000 overlevenden gevangengenomen en tot slaven gemaakt. Het aanbod van slaven nam zózeer toe, dat de prijs van een slaaf kelderde, en Joodse krijgsgevangenen werden in alle landen rond de Middellandse Zee te koop aangeboden.

Met de verduistering van zon en maan en het vallen van de sterren (Matth. 24:29, Mar. 13:24-25) kan niet de val van Jeruzalem zijn bedoeld, want Lukas scheidt deze "tekenen" (Luk. 21:25-26) van de verwoesting van de stad, die hij al eerder had vermeld (Luk. 21:24a). Uit het verslag van Lukas blijkt, dat de val van de stad en de gewelddadige dood of de gevangenschap van de inwoners van Jeruzalem zou worden gevolgd door de "tijden van de volken" (Luk. 21:24b). Pas wanneer die "tijden" waren vervuld (d.w.z. waren voltooid), zouden er tekenen zijn aan zon, maan en sterren⁶⁰. Indien het vallen van de hemellichamen samenviel met de verwoesting van Jeruzalem, zou Luk. 21:25 een onnodige herhaling zijn van Luk. 21:24a.

Een unieke periode in de geschiedenis

⁵⁹ Op deze verschillen tussen de evangeliën is gewezen door de 19^e eeuwse predikant J.J. le Roy, in zijn boek *Beschouwing der Voorzeggingen des O. en N. Testaments, betreffende het nog Toekomstige* (Amsterdam 1846).

⁶⁰ Op preteristische websites wordt beweerd, dat "de tijden van de volken" slechts 42 maanden, dus 3½ jaar, hebben geduurd. Zowel in Luk. 21:24 als in Openb. 11:2 wordt er namelijk over het vertrappen (of vertreden) van Jeruzalem door de volken gesproken. Lukas spreekt echter over "tijden", die aanvangen wanneer Jeruzalem is verwoest en de bevolking van Judéa is gedood of in ballingschap is gevoerd, terwijl Johannes spreekt over 42 maanden waarin de stad overeind staat en de inwoners worden vermaand door "twee getuigen" (Openb.11:3-13). Preteristen vereenzelvigen dingen die volgens de Bijbel van elkaar verschillen.

Wanneer we de drie verslagen van de toespraak op de Olijfberg vergelijken blijkt bovendien, dat *alleen Mattheüs en Markus* de term “grote verdrukking” gebruiken. Volgens hen zou er een unieke periode in de geschiedenis aanbreken wanneer de discipelen de gruwel van de verwoesting zagen staan:

“Er zal dan een grote verdrukking zijn zoals er niet geweest is van [het] begin van [de] wereld af tot nu toe en er ook geenszins meer zal komen” (Matth. 24:21)... “Die dagen zullen zo’n verdrukking zijn als er niet geweest is van [het] begin van [de] schepping die God heeft geschapen, tot nu toe, en er geenszins meer zal komen” (Mar. 13:19)

Het zou in die tijd zó moeilijk worden om te overleven, dat God de verdrukking zou bekorten:

“En als die dagen niet werden verkort, zou geen enkel vlees behouden worden, maar ter wille van de uitverkorenen zullen die dagen worden verkort” (Matth. 24:22, vgl. Mar. 13:20)

In Zijn toespraak verwees de Here naar het Bijbelboek Daniël (Matth. 24:15). Die profeet had voorzeggd:

“Er zal een *tijd van grote benauwdheid*⁶¹ zijn, zoals er niet geweest is sinds er volken bestaan, tot op die tijd toe” (Dan. 12:1).

Ook de profeet Jeremia had zo’n uniek tijdperk aangekondigd. Hij schreef:

“Dit nu zijn de woorden die de HERE over Israël en Juda gesproken heeft... Angstgeschrei horen wij, schrik en geen heil... Wee, want groot is die dag, *zonder weerga*; een *tijd van benauwdheid* is het voor Jakob...” (Jer. 30:4-7)

Een “tijd van benauwdheid zonder weerga” (Jer. 30:7) is waarschijnlijk hetzelfde als een “grote benauwdheid zoals er niet geweest is sinds er volken bestaan” (Dan. 12:1). De Here Jezus baseerde Zijn voorzegging van een “grote verdrukking als er niet geweest is van het begin van de schepping”(Mar. 13:19, Matth. 24:21) op Dan. 12 en Jer. 30.

Dagen van wraak

In tegenstelling tot Mattheüs en Markus gebruikt Lukas de term “grote verdrukking” niet. Bij hem lezen we:

⁶¹ Het Griekse woord voor “verdrukking” en het Hebreeuwse woord voor “benauwdheid” hebben beide betrekking op omstandigheden die zo’n zware last vormen, dat men erdoor wordt verpletterd.

“... dit zijn *dagen van wraak*, opdat alles wat geschreven staat, vervuld wordt” (Luk. 21:22)

De term “dagen van wraak”⁶² is (net als het begrip “grote verdrukking”) ontleend aan het Oude Testament. De profeet Hosea heeft over zijn volksgenoten eens de volgende rouwklacht aangeheven:

“Gekomen zijn *de dagen der bezoeking*, gekomen *de dagen der vergelding*. Israël zal het ervaren... Hij zal hun ongerechtigheid gedachtig zijn, hun zonden bezoeken” (Hos. 9:7-9).

De “dagen der bezoeking” waarover Hosea sprak, waren de dagen waarop Efraïm in ballingschap ging doordat de Assyriërs het tienstammenrijk veroverden (Hos. 9). De Assyrische deportatie was echter niet de enige “wraak” of “vergelding”, want de Here Jezus kondigde later opnieuw “dagen van wraak” aan. In de wet van Mozes was gesproken over de vloek die Israël zou treffen indien het Gods verbond zou verbreken. In dat verband had de HERE gezegd: “Mij komt de *wraak* toe en de *vergelding*” (Deut. 32:35)

De Here zei over de inwoners van Jeruzalem: “Zij zullen... worden weggevoerd onder alle volken” (Luk. 21:24). Want Mozes had voorspeld: “Gij zult weggerukt worden uit het land... De HERE zal u verstrooien onder alle natiën van het ene einde der aarde tot het andere” (Deut. 28:63-64). De Here zei ook: “Zij zullen... als *gevangenen* worden weggevoerd” (Luk. 21:24). Want Mozes had opgemerkt: “Gij zult daar aan uw vijanden als *slaven en slavinnen* te koop aangeboden worden, maar er zal geen koper zijn” (Deut. 28:68). Deze voorspelling werd vervuld in het jaar 70, toen Joodse slaven overal te koop werden aangeboden en de prijs van een slaaf enorm kelderde.

De uitdrukking “dagen van wraak” (Luk. 21:22) heeft blijkbaar betrekking op de verbondswraak, die de HERE in Zijn wet had aangekondigd. Onder “alles wat geschreven staat, dat vervuld wordt” (Luk. 21:22) mogen we verstaan: Héél de vloek die de HERE over verbondsbrekers heeft uitgesproken (Deut. 28).

Wraak en verdrukking zijn niet hetzelfde

Als we Mattheüs 24 en Lukas 21 vergelijken, rijst de vraag: Zijn “dagen van wraak” (Lukas 21) hetzelfde als “grote verdrukking” (Mattheüs 24, Markus 13)? Of hebben

⁶² Volgens een andere vertaling (NBG): “dagen van vergelding”. De tekst luidt: “dagen van wraak”, niet: “DE dagen van wraak”. In de geschiedenis van het volk Israël hebben zich bij meerdere gelegenheden “dagen van wraak” voorgedaan: bij de deportatie van het tienstammenrijk door de Assyriërs, bij de deportatie van het tweestammenrijk door de Babyloniërs, en bij de deportatie van de Judeeërs door de Romeinen.

deze uitdrukkingen betrekking op verschillende tijdperken? Om die vraag te beantwoorden, kunnen we nagaan wat er in de Bijbel over deze “dagen” wordt gezegd. Wanneer beginnen ze, en wanneer eindigen ze? Wie worden er aan “wraak” of “verdrukking” onderworpen, en voor welk doel? Gaat het om een unieke periode in de geschiedenis, of om een situatie die zich kan herhalen? Dan blijkt het volgende:

1. “Dagen van wraak” (Luk. 21:22) lopen uit op de *verstrooiing* van “hen die in Judéa zijn”. Over de Judeeërs wordt immers gezegd: “Zij zullen vallen door [het] scherp van [het] zwaard en als gevangenen worden weggevoerd onder alle volken” (Luk. 21:21,24). De “grote verdrukking” (Matth. 24:21, Mar. 13:19) zal daarentegen uitlopen op het *bijeen vergaderen* van de verstrooide Israëlieten. Want: “...terstond nu na de verdrukking van die dagen... zullen zij de Zoon des mensen zien komen op de wolken van de hemel met kracht en grote heerlijkheid. En Hij zal Zijn engelen uitzenden met luid bazuingeschal, en zij zullen zijn uitverkorenen bijeen verzamelen uit de vier windstreken, van [de] uitersten van [de] hemelen tot <de> [andere] uitersten daarvan” (Matth. 24:29-31, Mar. 13:27).

2. Tijdens “dagen van vergelding” *straft* God Zijn volk vanwege overtreding van het verbond. In die dagen is Hij “hun ongerechtigheid gedachtig” en “bezoekt Hij hun zonden” (Hos. 9:7-9). Tijdens de “grote verdrukking” is er aanvankelijk wel benauwdheid en angst bij het volk (Jer. 30:4), maar uiteindelijk *ontfermt* de Schepper Zich over hen. De profeet Jeremia heeft over “de dag zonder weerga, een tijd van benauwdheid voor Jakob” gezegd: “Maar daaruit zal hij *gered* worden. Op die dag zal het gebeuren, luidt het woord van de HERE der heirscharen dat Ik het juk van hun hals zal verbreken en hun banden zal verscheuren; vreemden zullen hen niet meer knechten, maar zij zullen de HERE, hun God, dienen en David, hun koning, die Ik hun verwekken zal... Jakob zal *terugkeren* en rustig en veilig zijn, door niemand opgeschrikt” (Jer. 30:7-10). In het boek Daniël wordt over de “tijd van grote benauwdheid, zoals er niet is geweest sinds er volken bestaan” gezegd: “Maar in die tijd zal *uw* volk [het volk van Daniël, d.w.z. het Joodse volk] *ontkomen*: al wie in het boek geschreven wordt bevonden” (Dan. 12:1).

3. “Dagen van wraak” houden verband met Israëls ontrouw. Het zijn dagen van “toorn over *dit volk*” (Luk. 21:23), “*Israël* zal het ervaren” (Hos. 9:7). De “grote verdrukking” vindt daarentegen aanvankelijk wel plaats in Judéa (Jer. 30:7, Matth. 24:16) maar strekt zich uiteindelijk uit tot alle volken. Het is een tijd zoals er “niet is geweest sinds er *volken* bestaan tot op die tijd toe” (Dan. 12:1). Het is een verdrukking zoals “er niet geweest is van [het] begin van [de] *schepping* die God heeft geschapen” (Mar. 13:19). De hele schepping zal in het nauw komen. Als die tijd niet werd verkort zou “geen enkel vlees behouden worden” (Matth. 24:22, Mar.13:20). Geen enkel mens of geen enkel dier zou dan in leven blijven (vgl. 1 Kor. 15:39). Tijdens de grote verdrukking zal

de mensheid met uitsterven worden bedreigd en de schepping ten onder lijken te gaan.

4. “Dagen van wraak” lopen erop uit, dat de inwoners van Judea worden gedood of als slaven in ballingschap worden gevoerd. Na hun wegvoering wordt Jeruzalem door de volken vertrap. Die toestand van vernedering zal duren “*totdat [de] tijden van [de] volken zijn vervuld*”. Pas wanneer die “tijden” ten einde lopen, zullen er tekenen zijn aan zon, maan en sterren (Luk. 21:22-25). De “grote verdrukking” wordt echter *onmiddellijk* gevolgd door ontzagwekkende verschijnselen aan het firmament. De Here Jezus heeft gezegd:

“Terstond nu na de verdrukking van die dagen zal de zon verduisterd worden en de maan zal haar schijnsel niet geven, en de sterren zullen van de hemel vallen en de krachten van de hemelen zullen wankelen” (Matth. 24:29, vgl. Mar.13:24-25).

5. “Dagen van wraak” zijn er in de loop van de geschiedenis bij *meerdere* gelegenheden geweest. De donkere dagen waarin Efraïm werd weggevoerd door de Assyriërs waren al “dagen van wraak” (Hos. 9:7), en zo noemt de Schrift ook de jaren waarin Judéa te gronde werd gericht door de Romeinen (Luk. 21:22). Maar “de grote verdrukking” is een volstrekt *unieke* periode. Zo’n tijd zal “er niet zijn geweest van het begin van de wereld (of: het begin van de schepping) af tot dan toe en zal er ook geenszins meer komen” (Matth. 24:21, Mar. 13:19). Het zal een tijd zijn “zoals er niet geweest is sinds er volken bestaan, tot op die tijd toe” (Dan. 12:1).

Vanwege deze verschillen meen ik, dat “de grote verdrukking”, waarover Mattheüs en Markus spreken, niet kan worden vereenzelvigd met de “dagen van wraak”, die door Lukas worden genoemd. De jaren van de Joodse oorlog waren “dagen van wraak”, die ertoe leidden dat Israël van de kaart werd geveegd en de overlevenden van het volk in ballingschap werden gevoerd. De “grote verdrukking” zal zich daarentegen op een *later* moment in de geschiedenis voordoen. Tijdens die verdrukking zal Israël uit haar ballingschap worden *verlost* en naar haar land mogen terugkeren om daar veilig te wonen. Geen enkel volk zal hen dan nog overheersen, en ze zullen “de HERE, hun God, dienen en David, hun koning” (Jer. 30:7-10, vgl. Matth. 24:31, Mar. 13:27). De Messias komt aan het eind van “de grote verdrukking”, maar niet tijdens “dagen van wraak”. *Zijn komst valt dus niet samen met de val van Jeruzalem.*

We zouden de gevonden verschillen als volgt in een schema kunnen samenvatten:

	Dagen van wraak	Grote verdrukking
Begin	Wanneer u Jeruzalem door legerkampen omsingeld ziet (Luk. 21:20-22).	Wanneer u de gruwel van de verwoesting zult zien staan in de heilige plaats (of: waar het niet behoort): Matth. 24:15-21, Mar. 13:14-18.
Resultaat	Ballingschap of dood voor alle Israëlieten (Luk. 21:23-24).	Inzameling en terugkeer van alle uitverkorenen uit hun ballingschap (Jer. 30:7-10, Matth. 24:31, Mar. 13:27).
Hoofddoel	Israël door de HERE gestraft (Luk. 21:23, Hos. 9:7).	Israël door de HERE gelouterd en verlost (Jer. 30:4-10, Dan. 12:1, Matth. 24:31, Mar. 13:27).
Onderwerp	Het volk van het verbond, dus Israël (Hos. 9:7, vgl. Rom. 9:4)	Eerst Israël (Jer. 30:4), later de volken (Dan. 12:1), en uiteindelijk "alle vlees" (Matth. 24:22, Mar.13:20), dus: elk levend wezen op aarde.
Wanneer	Meermalig (Deut.28 en 32; Hos. 9, Luk. 21:22) .	Volstrekt éénmalig (Jer. 30:7, Dan. 12:1, Matth. 24:21, Mar. 13:19).
Duur	"Totdat de tijden van de volken zijn <i>vervuld</i> " (Luk. 21:24).	Die dagen worden <i>verkort</i> (Matth. 24:22, Mar. 13:20).
Wat erin (of erna) gebeurt	Val van Jeruzalem, ondergang en verstrooiing van Israël, Jeruzalem door volken vertrapt zolang de "tijden van de volken" (Luk. 21:22-24) duren.	Ontzagwekkende hemelverschijnselen (Matth. 24:29, Mar. 13:24-25), komst van de Zoon op de wolken (Matth. 24:30, Mar. 13:26), inzameling van de verstrooide Israëlieten (Matth. 24:31, Mar. 13:27). Discipelen worden beloofd voor hun trouw of gestraft voor hun ontrouw. Volken worden geoordeeld op grond van hun houding tegenover de "broeders" van de Messias (Matth. 25).

Antwoord op vragen

De Here Jezus gaf op de Olijfberg antwoord op vragen, die Zijn discipelen Hem hadden gesteld. Hun eerste vraag luidde: "*Wanneer* zullen deze dingen dan zijn?" (Luk. 21:7, vgl. Matth. 24:3 en Mar. 13:5). Wanneer zal de stad worden verwoest? Wanneer zult U met Messiaanse heerlijkheid verschijnen om de huidige boze "eeuw" af te sluiten en over de aarde te gaan regeren?

In de tweede plaats vroegen ze: "*Wat is het teken* van Uw komst en van de voleinding van de eeuw?" (Matth. 24:3). Wat is het teken dat al deze dingen [binnenkort] in vervulling zullen gaan (of: zullen gebeuren)? (Mar. 13:4, Luk. 21:7). Als de verwoesting van de stad, Uw komst, en de voleinding van de eeuw naderen, is er dan een voorteken waaruit blijkt dat die dingen nabij zijn?

Mijns inziens heeft de Here de eerste vraag *niet* beantwoord. Het preterisme leert, dat de Messias al in de generatie van de apostelen is teruggekomen. Hij zei immers: "Voorwaar, Ik zeg u: dit geslacht zal geenszins voorbijgaan voordat al deze dingen zijn gebeurd" (Matth. 24:34, Mar. 13:30 en Luk. 21:32). Als "dit geslacht" was bedoeld als tijdsaanduiding, dan verklaarde Hij plechtig, dat Hij binnen één mensenleven zou terug komen. De apostelen hebben de woorden van hun Meester echter *niet* opgevat als een tijdsaanduiding. Want enkele dagen later vroegen ze Hem: "Heer, zult U in deze tijd het koninkrijk voor Israël herstellen?" (Hand. 1:6). De Heiland antwoordde toen niet: "Dat heb Ik jullie toch al gezegd, dat zal binnen één generatie gebeuren". Hij zei: "Het komt u niet toe tijden of gelegenheden te weten die de Vader in Zijn eigen macht heeft gesteld" (Hand. 1:7). In Zijn eerdere toespraak had Hij *precies hetzelfde* antwoord gegeven: "Van die dag en dat uur echter weet niemand, ook de engelen in [de] hemelen niet, ook de Zoon niet, behalve de Vader" (Mar. 13:32, vgl. Matth. 24:36). De vraag naar het "wanneer" is door de Heiland niet beantwoord. Hij zei dat Hij die niet *kon* beantwoorden.

Op de vraag naar het teken gaf de Here wél antwoord. Hij waarschuwde Zijn discipelen, dat allerlei dingen die zouden worden beschouwd als tekenen, in werkelijkheid niet wezen op een naderend einde. Over bedriegers met messiaanse pretenties, oorlogen en geruchten van oorlogen, volken en rijken die elkaar bestreden, hongersnoden en aardbevingen zei Hij: "Dit alles moet gebeuren, maar het is nog niet het einde"... "Dit alles is echter (of: slechts) [het] begin van [de] weeën" (Matth. 24:5-8, Mar. 13:6-9, Luk. 21:8-11, vgl. Rom. 8:22).

Aan de verwoesting van de stad zou een duidelijk teken voorafgaan. De Here zei: "Wanneer u nu Jeruzalem door legerkampen omsingeld ziet, **weet dan** dat haar verwoesting nabij gekomen is" (Luk. 21:20). De omsingeling van de stad door legerkampen zou binnen afzienbare tijd worden gevolgd door haar verwoesting.

Over Zijn komst en de voleinding van de eeuw zei de Here: "Wanneer u dan de gruwel van de verwoesting, waarvan gesproken is door de profeet Daniël, zult zien staan in [de] heilige plaats... laten **dan** zij die in Judéa zijn, vluchten... want er zal **dan** een grote verdrukking zijn... **terstond nu** na de verdrukking van die dagen zal de zon verduisterd worden en de maan zal haar schijnsel niet geven... en **dan** zal het teken van de Zoon des mensen verschijnen... **dan** zullen alle stammen van het land weeklagen en zij zullen de Zoon des mensen zien komen op de wolken van de hemel met kracht en grote heerlijkheid" (Matth. 24:15-30, Mar. 13:14-26). Het plaatsen van de gruwel der verwoesting zou tot grote verdrukking van de Judeeërs leiden, maar spoedig worden gevolgd door de verschijning van de Mensenzoon op de wolken van de hemel. Het messiaanse rijk zou dan beginnen. De Messias zou Zijn uitverkoren volk bijeen verzamelen uit alle plaatsen waarheen het was verstrooid (Matth. 24:31, Mar. 13:27).

Om vast te stellen dat Jeruzalem door legerkampen werd omringd, was kennis van de Schrift niet vereist. Maar om de “gruwel van de verwoesting” te kunnen herkennen, moesten de discipelen het boek Daniël met aandacht lezen. De Here zei: *“Laat hij die het leest, erop letten!”* (Matth. 24:15, vgl. Mar. 13:14). In een volgend hoofdstuk zullen we dat proberen te doen.

Conclusie

1. Uit Mattheüs 24 leiden preteristen af, dat niet alleen de verwoesting van Jeruzalem, maar ook de grote verdrukking en de wederkomst van Christus hebben plaatsgevonden in de eerste eeuw.

2. De Here Jezus sprak echter over “dagen van wraak”, die het volk Israël al eerder had ervaren (Deut. 28 en 32, Hos. 9:7, Luk. 21:22), en over een volstrekt unieke “grote verdrukking” (Matth. 24:21, Mar. 13:19). Dagen van wraak waren er in de geschiedenis dikwijls, maar de aangekondigde grote verdrukking heeft nog nimmer plaats gevonden.

3. De komende “dagen van wraak” zouden leiden tot ballingschap voor de stammen van het land (Luk. 21:24), maar de “grote verdrukking” zou worden gevolgd door het bijeen verzamelen van de verstrooide ballingen (Matth. 24:31, Mar. 13:27). Wraak en verdrukking zijn dus niet hetzelfde.

4. De vraag, wanneer de tempel zou worden verwoest, de Messias zou komen en de huidige eeuw zou worden afgesloten, is door de Here niet beantwoord. Hij zei, dat alleen Zijn Vader het antwoord wist (Matth. 24:36, Mar. 13:32, Hand. 1:6-7).

5. Op de vraag, wat het teken was dat deze dingen binnenkort in vervulling zouden gaan, gaf de Here wél antwoord. Uit rampen, die dikwijls als voortekenen van het wereldeinde worden beschouwd, kan niet worden afgeleid dat het einde nabij is (Matth. 24:4-8, Mar. 13:5-8, Luk. 21:8-11). Maar wanneer Jeruzalem door legerkampen werd omringd, stond haar verwoesting voor de deur (Luk. 21:20). En wanneer de gruwel van de verwoesting op de heilige plaats stond, zou de dag des HEREN aanbreken en de Zoon des mensen spoedig komen (Matth. 24:15-31, Mar. 13:14-27, vgl. 2 Thess. 2:3-5).

* * * * *